

Šventės ir pramogos: poilsis ir laisvalaikis (II)

Šventinės dienos – tai proga pailsėti. Vis dėlto, krikščionims tai taip pat reiškia progą leisti laiką su šeima, ugdyti vaikus ir ramiau bendrauti su Dievu.

2020-10-27

Dievas palaimino septintąją dieną ir padarė ją šventą, nes tą dieną Jis ilsėjosi nuo visų kūrimo darbų [1].

Asmeninio gyvenimo vienovėje darbas ir laisvalaikis neturėtų būti

išskiriami, todėl būtinai reikia puoselėti „*pramogų apaštalavimą*“ [2], siekiant stabdyti tendenciją laisvą laiką suvokti kaip dykinėjimą [3], netgi žmogaus asmenybės vienybės pažeidimo kaina.

Dievo poilsis

Laisvas laikas, *par excellence*, reiškia šventinių dienų laiką. Kasdienybės monotonija nutraukiama, todėl, kad minimi individų grupei – šeimai arba tautai – lemiami, pamatiniai įvykiai. Judėjų-krikščioniškojoje tradicijoje šventė turi religinę prasmę, kuri siejama su džiaugsmingu Dievo poilsiu. Kadangi baigęs kūrimo procesą **Dievas palaimino septintą dieną ir padarė ją šventą**. Netgi galima sakyti, kad Dievas žavėjosi savo darbu, ypač to kūrinio – žmogaus, kurį pašaukė į komuniją su pačiu Savimi – didingumu. Ir pašventindamas šabą, „sukurdamas“ šventinę dieną norėjo apjungti visą

žmoniją su savo gėrio kupinu
žvilgsniu į pasaulį. Todėl tam tikru
būdu „**ši Dievo poilsio diena teikia
prasmę laikui**“ [4]: visas laikas, ir
darbo, ir poilsio laikas, kadangi
*„Dievas apžvelgė visa, ką buvo
padaręs, ir iš tikrųjų matė, kad buvo
labai gera“* [5].

Be to, krikščioniui sekmadienis –
Viešpaties diena, *dies Christi* [6], „*tai
šabas Viešpačiui visose jūsų
gyvenvietėse*“ [7]. Kiekvieną
sekmadienį prisimename ir
Bažnyčios liturgijoje švenčiame
Kristaus prisikėlimą, naują
sukūrimą, žmogiškosios giminės
išganyimą, pasaulio išlaisvinimą, jo
galutinę paskirtį. Nors krikščionybės
naujumas sukėlė, „**kad tikrieji
įpareigojimo pašventinti
„Viešpaties dieną“ motyvai
tebegalioja, nors žydų šabo
nuostatai, pranokti sekmadienio
laikymosi, jam ir nustojo galios.
Šiuos motyvus, iškilmingai**

įtrauktus į Dekalogą, privalu iš naujo perskaityti atsižvelgiant į sekmadienio teologiją bei dvasingumą“ [8]. Pats Jėzus Kristus, „šabo Viešpats“ [9], aiškina autentišką šabo poilsio prasmę, „gražina šios dienos – nustatytos, kad būtų gerbiamos ir Dievo, ir žmogaus teisės, – laikymosi išlaisvinamąjį pobūdį“ [10].

Sekmadienis šioje šviesoje atskleidžia pasaulio naujumą, naujos kūrinijos sukūrimo Kristuje naujumą.

Kažkokiu būdu kiekvienas laikas jau yra šventinis, todėl, kad yra Dievo laiku ir laiku Dievui. Žmogiškame gyvenime darbas ir laisvas laikas susilieja ir, kaip vienas, taip ir kitas apima kvietimą kontempliuoti ir melstis. Dievas mums duoda laiką, kad galėtume *jį leisti* su Juo, prisijungti prie Jo poilsio ir Jo darbo, stebėdamiesi Jo darbo [11] grožiu ir žavėsiu.

Dalis ugdymo misijos esmės yra parodyti vaikams dovanos charakterį, būdingą šventėms. Reikia pridėti šiek tiek pastangų organizuojant sekmadienį arba kitą poilsio laikotarpį taip, kad Dievas neatrodytų kaip kažkas svetimas ar rūpestį keliantis, įvestas paskutinę akimirką į turimus planus. Jei vaikai mato, kad iš anksto yra rūpinamasi kaip ir kada dalyvauti Šventose Mišiose, ar priimti sakramentus, natūraliai supras, kad vis dėlto laisvas laikas „**lieka tuščias, jei jame nepasirodo Dievas**“ [12]. Šioje šviesoje vertingas pasirodo Benedikto XVI patarimas: „**Mieli bičiuliai! Galbūt kartais iš pirmo žvilgsnio nepatogu sekmadienį suplanuoti ir dalyvavimą šventosiose Mišiose. Tačiau jūs pamatysite, kad būtent tik tai suteikia laisvalaikiui tinkamą ašį. Nenusigręžkite nuo sekmadieninės Eucharistijos ir padėkite kitiems ją atrasti**“ [13].

Todėl krikščionis, kuris nori gyventi Evangelija, planuoja savaitgalį į pirmą vietą iškeldamas dalyvavimą Šventose Mišiose ir stengiasi organizuoti savo keliones ar išvykas – ypač tas ilgesnes – užsitikrindamas dalyvavimą Šventojoje Aukoje sekmadieniais arba kitomis įsakytomis dienomis. Iš savo pusės, **„vyskupai atitinkamai įpareigoti išties visiems sudaryti galimybę įvykdyti priesaką. Į tai orientuoti Bažnyčios teisės potvarkiai, pavyzdžiui, kunigui suteikta galia, prieš tai gavus vyskupijos vyskupo leidimą, sekmadieniais ir privalomų švenčių dienomis celebruoti daugiau negu vienerias Mišias, įsteigtos vakaro Mišios ir galiausiai duotas nurodymas, kad laikas, tinkamas sekmadienio pareigai atlikti, prasideda jau šeštadienio vakare, sulig pirmaisiais sekmadienio mišparais“** [14].

Dorybių laikas

Kaip jau buvo sakyta, laisvas laikas atveria ugdymui galimybes formuoti vaikų asmenybes. Žaidimai, išvykos, sportas – tai yra ne tik esminė jaunuolių gyvenimo dalis, bet per juos tėvai gali geriau pažinti savo vaikus ir perteikti jiems troškimą mokytis ir dovanoti save kitiems. Troškimai yra konkretizuojami uždaviniuose ir įtvirtinami įpročiuose, tame, ką klasikiniai autoriai vadino dorybėmis. Ir taip laisvas laikas nustoja būti „banalių reikalų laiku“, bet virsta esminiu, kūrybiniu laiku, o galiausiai vertingu laiku, kurio dėka vaikai imasi savo laisvės ir ją interiorizuoja.

Iš kitos pusės, vaikų formavimas reiškia tokių užsiėmimų siūlymą, kurie jiems pasirodys įdomūs ir kurie saugos jų būdą. Palaipsniui, kai šeima kartu leidžia laimingas akimirkas, kuria pagrindą užkertantį

kelią žalingoms pramogoms ateityje. Akimirkos vaikystėje leidžiamos su tėvais, kurių metu vaikai patiria davimo ir gavimo, dosnumo džiaugsmą, lieka įrėžtos atmintyje visam laikui ir tarnauja kaip atrama, kuomet vaikai susidurs su netikromis pramogomis, kurios atitolina nuo Dievo.

Priešingu atveju, jei tėvai suvoks vaikų atostogas bei laisvą laiką kaip eilinę dykinėjimo ar žaidimų progą, galiausiai gali apleisti esminį ugdymo aspektą. Esmė yra ne „perduoti“ vaikams laisvo laiko viziją kaip „užsiėmimą tik naudinga veikla“, tarkim, kad naudinga yra gilinti žinias kokioje nors srityje ar mokytis užsienio kalbos, arba lankyti plaukimo ar grojimo pamokas (užsiėmimai, kurie iš esmės nesiskiria nuo mokymosi, teikiamo daugelio mokyklų), bet mokytis išnaudoti tą laiką saikingai. Dėl to laisvas laikas teikia gerų progų

vystyti gyvenimo vienybę. Čia svarbu auginti vaikuose stipriąją asmenybę, gebančią administruoti savo laisvę ir darniai įgyvendinti tikėjimą, kad tokiu būdu mokytūsi sugyventi su kitais, siekti gyvenimo pilnatvės.

Didelis priešas šiame kelyje yra „laiko užmušimas“, todėl kad „**krikščionis <...> tuščiai leisdamas savo laiką žemėje, rizikuoja prarasti dangų**“^[15]. Taip elgiasi tas, kas „**egoistiškai išsisukinėdamas, slapstydamasis nuo darbų, būdamas aplaidus**“^[16] kitų atžvilgiu, kas tomis akimirkomis netvarkingu būdu ieško savęs paties, nepalikdamas vietos Dievui ar kitiems žmonėms. Ugdyti laisvu laiku ir laisvam laikui yra tėvų pareiga. Būtent jie visada – net nesąmoningai – yra pavyzdys, turintis daugiausiai įtakos vaikų formavimui, ir, kaip ugdytojai negali sukelti išpūdžio, lyg nuobodžiautų arba ilsėtūsi nieko neveikdami. Jų

poilsio forma kažkoku būdu turi būti atvira *leisti laiką* su Dievu, tarnaujant kitiems. Vaikai turi suprasti, kad poilsis padeda ieškoti „*veiklos, kuri reikalauja mažiau pastangų*“^[17]; kuomet mokosi kažko naujo, draugystė auga ir šeimyninis gyvenimas kyla į aukštesnį lygį.

Jaunimo pramogos

Daugelis tėvų – iš dalies teisingai – bijo aplinkos spaudimo, kuri vartotojiškose visuomenėse siūlo mirtį nešančias ir paviršutiniškas pramogas. Gilesnioji problema yra universali: jaunuoliai nori būti laimingi, tačiau ne visada žino kaip tai pasiekti. Dažnai netgi nežino, kas yra laimės esmė, todėl, kad niekas įtikinamai jiems to neišaiškino, arba jie jos nepatyrė. Didesnei daliai laimės samprata yra apribojama iki gerai apmokamo darbo turėjimo, džiaugsmo dėl geros sveikatos ir

gyvenimo šeimoje, kuri juos mylės ir parems. Nors jaunuoliai kartais parodo maišto apraiškas, paprastai sutaria, kad turi gerai mokytis, nes supranta, kad jų ateitis didžiąja dalimi priklauso nuo pasiekimų mokykloje.

Visa tai dera su pastangomis jaunuolių, siekiančių asmeninės autonomijos, pasireiškiančios organizuojant laisvą laiką. Tam tikrais atvejais jaunieji kovoja dėl autonomijos eidami pramogų pramonės nubrėžtu keliu, kuris dažnai remia pramogas apsunkinančias arba stabdančias dorybių, tokių kaip saikingumas, raidą. Vis dėlto, galiausiai jaunuolių nesusivokimas nėra nutolęs nuo to, kas būdinga daugeliui suaugusiųjų: jie painioja laimę – sėkmingo gyvenimo pasekmę su nepatvariu pseudo-džiaugsmo įspūdžiu.

Šios tikros klaidos negali leisti nepastebėti fakto, kad „***visi turėjome maišto refleksų mūsų vyresniųjų atžvilgiu, kai pradėjome nepriklausomai formuoti mūsų vertinimo kriterijus ir vertybių hierarchiją***“[18]. Maištas yra brendimo proceso integrali dalis. Taip jis yra vertinamas, turint omenyje tai, kad atsakyme į klausimą kaip jaunuoliai leidžia laisvą laiką, visada svarbesnis yra dėmuo „su kuo“ negu „kaip“. Jie nori leisti laiką su savo bendraamžiais už namų ribų – tai reiškia be šeimos ir be suaugusiųjų. Iš tiesų, užsiėmimai, kurie siejasi su didžiausiais malonumais yra išėjimas su draugais bei muzikos klausymasis. Net kai vartotojiškumas – būdingas daugeliui visuomenių – yra pramogavimo forma, kartais nereikalingų dalykų (rūbų, telefonų, kompiuterinių priedų, žaidimų ir t. t.) įsigijimas tėra tik buvimo su draugais priemonė.

Todėl svarbu siūlyti tokias pramogų formas, kurios gerbia asmens struktūrą, t. y., visuotinį laimės siekimą. Tėvai turi stoti akistaton su šiuo uždaviniu, su kitų šeimų pagalba remdami tinkamas vietas, kuriose vaikai laisvu laiku gali bręsti fiziškai ir dvasiškai. Iš esmės kalba eina apie pramogų ir interesų, stiprinančių draugystės saitus, atsakomybę, rūpestį asmenimis, kuriuos gerbiama, rėmimą.

„Jaunimas visada turi didelių gabumų susižavėti visais didžiais dalykais, didingais idealais, viskuo, kas autentiška“[19]. Tėvai gali ir turi skaitytis su šia tikrove: aukodami vaikams laiką, kalbėdamiesi su jais, duodami jiems nuo mažens džiaugsmo, susivaldymo ir pasiaukojimo pavyzdį. Todėl, kad ugdymo esmė yra **„geriau vaikams paaiškinti žmogiškus ir antgamtinius tinkamo elgesio motyvus nei prievarta reikalauti laikytis atitinkamų taisyklių.**

Žodžiu, tėvai turi gerbti savo vaikų laisvę, nes be asmeninės atsakomybės nėra tikro lavinimosi, o be laisvės nėra atsakomybės“ [20].

J. M. Martín, M. Díez

[1] *Pr* 2, 3.

[2] Plg. šv. Josemaría, *Kelias*, nr. 975.

[3] Žr. šv. Jonas Paulius II, Žinia XIX Pasaulinei visuomenės komunikavimo priemonių dienai, 1985-05-19, nr. 4.

[4] Šv. Jonas Paulius II, *Apaštališkasis laiškas DIES DOMINI apie Viešpaties dienos pašventinimą*, 1998-05-31, nr. 60.

[5] *Pr* 1, 31.

[6] Žr. šv. Jonas Paulius II, *Apaštališkasis laiškas DIES DOMINI apie Viešpaties dienos pašventinimą*, 1998-05-31, nr. 18 ir kt.

[7] *Kun* 23, 3.

[8] Šv. Jonas Paulius II, *Apaštališkasis laiškas DIES DOMINI apie Viešpaties dienos pašventinimą*, 1998-05-31, nr. 62.

[9] *Mk* 2, 28.

[10] Šv. Jonas Paulius II, *Apaštališkasis laiškas DIES DOMINI apie Viešpaties dienos pašventinimą*, 1998-05-31, nr. 63.

[11] Žr. *J* 5, 17.

[12] Popiežius Benediktas XVI, *Homilija per šv. Mišias Kelne 20-ųjų Pasaulinių jaunimo dienų metu*, 2005-08-21.

[13] *Ten pat.*

[14] Šv. Jonas Paulius II,
*Apaštališkasis laiškas DIES DOMINI
apie Viešpaties dienos pašventinimą,*
1998-05-31, nr. 49.

[15] Šv. Josemaría, *Dievo bičiuliai*, nr.
46.

[16] *Ten pat.*

[17] Šv. Josemaría, *Kelias*, nr. 357.

[18] *Pokalbiai su prelatu Escrivá*, nr.
100.

[19] *Pokalbiai su prelatu Escrivá*, nr.
101.

[20] Šv. Josemaría, *Kai Kristus eina
pro šalį*, nr. 27.

.....